UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Calumnia

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

intellexit artificem diſſimulare, quod eſſet domi ſuæ Clam igitur ſubornauit ſeruum, qui Praxiteli in foro diceret, domum ſuam maximo flagrare incendio & iam incendio conſumpta eſſe. Praxiteles igitur ſtatim in- Satyrus & Cupido ſupereſſet? Quod cum meretrix au- falſa eſſe omnia, & Cupidinem ſibi dari iuſſit.

ſthenes, ancilla quædam depoſiti nomine pecuniam acce- duobus hoſpitibus, ea tamen conditione, vt eam vtriſque ſi- reddere. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri veſte & ſocijmortem ſimulans, decepta muliere pecuniam abſ- Poſt menſes aliquot venit demum alter, depoſitum efflagi- Verum cum ferè iam deſperaret deluſa mulier: Demoſthenes adfuit, qui cum in aduocationem veniſſet, ſic negotium Parata eſt mulier, vt fidem depoſiti ſoluat: non tamen fie- niſi ſocius quoque adductus fuerit: quoniam ab ipſo audiuimus, hanc legem dictam eſſe: Ne depoſita pecunia al- altero numeretur, Et hac calliditate ſeruauit mulierculam, nebulonum depoſitum improbè efflagitantium conſpira- *Plut. in Demoſth.*

❡ Similitvdo.

Quemadmodum quædam in oblectamentum & iocum vt eorum ſolutio imperito difficilis ſit: quæ ille, qui nec vllo negotio ſeparat, quia commiſſuras eorum & nihilominus illa habent aliquam voluptatem, ten- tamen animorum, & intentionem excitant: Ita hæc callida, & inſidioſa; ſecuritatem, torporem ac ſegni- auferunt; quibus modo campus in quo vagentur, modo recti aliquid & confragoſi obijciendum, per & ſollicitè veſtigium faciant. *lib. 5. de Beneficijs.*

Vide Argutia, Aſtutia, Prudentia.

Calor.

❡ Definitio et Etymol.

Caliditas, Hebr. *Chom*, à verbo *Chamah*, Incaluit, exar- ſtuauit. Græc. θέρμη, ἄλσα. Calere dicitur res per transla- metaphora ſumpta à fabris ferrarijs, qui ferrum candens igni exemerunt, ſtatim cudunt, ne mora interpoſita durum tractabile. Transfertur ad animum.

❡ Sententiæ Philosophicæ

cibus omnis eiuſmodi eſſe debeat, vt concoqui poſſit, & ca- tionem efficiat; calor in naturis animatis omnibus inſit *lib. 2. de animo, c. 4. T. 50.*

quidem auget conficitque cibum, atque id quod leuitate ſe trahit & allicit: id autem quod ſalſum eſt & amarum, grauitatem reſpuit. *lib. de Senſu, cap. 4. & libro de Adoleſc.*

partes, omneq; corpus, animantium calorem quendam habent: itaque dum viuunt, calida ſunt: cum moriun- ſunt vita, contra frigida. *libro de Adoleſc. cap. 2.*

vitæ tum denique ea quibus datum eſt, deficit, cum non refrigeratur. *lib. de reſpir. c. 7.*

Vide Ignis, Mors, Vita.

Calumnia.

❡ Definitio et Etymologia.

Calvmnia, Græc. διαβολὴ, ῆς, ἡ, διαβάλλω, calumnior, dicitur. Calumniam Hebræi varijs vocibus exprimunt. id eſt, *Dibbah*, fama late diſperſa inſtar fumi, infamia, calumnia, à verbo exhalauit, fumum tenuem ex ore emiſit. Nihil eſt enim ca- quàm fumus in alicuius nomen ſparſus. Et vox Græca δια- Hebrææ alludere videtur. 2. *Kelimma*, contumelia, à verbo contumelioſis verbis exagitatus eſt, propius Latinum no- deſignare videtur. 3. *Hoſchek* à verbo *baſchak*, decepit, ſyco- egit ad euertendum aliquem. *Dophi*, Offenſio, offendicu- Pſalm. 50. 20. Quæ omnia calumniæ ingenium aperiunt. Calumnia Latinis dicta eſt à Caluendo, quod priſco verbo fru- ſtrari habere & decipere ſignificabat. Omnis enim calumnia menti- fallit, & mendacium aut fucum auctorem habet. Græci διαβο- dixerunt appoſitè, quod quaſi traijciat ac penetret, & noxio lin- telo defigat. finis ſcilicet illi primus fallere, quod Latini conſiderarunt: lædere quod Græci: ſed irrito conatu. Et eſt crimi- nis impoſitio falſa & malitioſa *ſecundum B. Thomam ſecunda q. 68. art. 3.*

Vel ſic:

Calumnia eſt alicuius in litibus per fraudem & fruſtrationem vexatio; diciturque à caluo, quod eſt decipio & fruſtror, tractum à militibus caluis, qui omnibus ſolent eſſe deriſui.

Calumnia eſt ſecundum Lucianum, delatio mentita odio, clanculum re calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Conſtat autem à tribus perſonis, perinde atque comicum argumentum: ſcilicet, delatore, delato, & auditore calumniæ. Vide Lipſij & Luciani orationes de calumnia.

❡ Divisio.

Duplex eſt calumniæ genus, quorum alterum vituperando, alterum laudando, famæ ac commodis hominum inſidiatur: quorum poſtremum tanquam proprias ſedes principum aulas ſibi delegit, author *Polybius lib. 4.*

❡ Sententiæ Biblicæ.

Introducti ſumus, vt deuoluat in nos calumniam, violenter ſubijciat ſeruituti. *Geneſ. 43.*

Non facias calumniam proximo tuo. *Leuit. 19.*

Omni tempore calumniam ſuſtineas, ne habeas qui liberet te. *Deut. 28.*

Si quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu munus accepi, & contemnam illud hodie, reſtituamque vobis. *1. Regum 12.*

Feci iudicium & iuſtitiam, non tradas me calumniantibus me. *Pſal. 118.*

Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam. *Prou. 28.*

Vidi calumnias, quæ ſub ſole geruntur, & lachrymas innocentium, & neminem conſolatorem. *Eccleſ. 45.*

Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & ſubuerti iuſtitiam in prouincia, non mireris. *ibid. 5.*

A tribus timuit cor meum, & à quarto facies mea metuit, delaturam ciuitatis, & collectionem populi, & calumniam mendacem. *Eccleſ. 26.*

Qui proijcit calumniam & auaritiam ex calumnia, in excelſis habitabit. *Eſai. 33.*

Recede procul à calumnia. *ibid. 54.*

Hæc eſt ciuitas viſitationis, omnis calumnia in medio eius. *Ierem. 6.*

Aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, & habitabo vobiſcum. *ibid. 7.*

Eruite vi oppreſſum de manu calumniantis. *ibid. 21.*

Quia calumniatus eſt, & vim fecit fratri ſuo, ecce mortuus eſt in iniquitate ſua. *Ezech. 18.*

Populi terræ calumniabantur calumniam, & rapiebant violenter, egenum & pauperem affixerunt, & opprimebant calumnia abſque iudicio. *ibid. 22.*

Congregamini ſuper montes Samariæ, & videte inſanias multas in medio eius, & calumniam patientes in penetralibus eius. *Amos cap. 3.*

Audite verbum hoc, vaccæ pingues, quæ eſtis in monte Samariæ, qui calumniam facitis egenis. *idem 4.*

Viduam & pupillam & aduenam & pauperem nolite calumniari. *Zach. 7.*

Accedam ad vos in iudicio, & ero teſtis velox maledicis, adulteris & periuris, & calumniantur mercedem mercenarij. *Mal. 3.*

Eos, qui tranſibant ſimpliciter, conuertiſtis in bellum. *Mich. 2.*

Neminem concutiaris, neque calumniam faciatis, & contenti eſtote ſtipendijs veſtris. *Luc. 3.*

Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini. Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis, & hoc fratribus. *1. Corinth. 6.*

❡ Patrvm Sententiæ.

Ad calumnias tacendum non eſt, non vt contradicendo nos vlciſcamur: ſed ne mendacio inoffenſum progreſſum permittamus: aut eos qui ſeducti ſunt, damno inhærere ſinamus. *Baſil. epiſt. 65.*

Qui lapide ictus eſt, quærit medicum: ictus autem calumniæ grauius quàm lapides feriunt. Eſt enim calumnia claua & gladius & iaculum incurabile, vt ait Salomon. Sed his veritas mederi poteſt, quæ vbi negligitur, vulnera acerbiora fiunt. *Athan. Apol. 1.*

❡ Poeticæ Sententiæ.

Menander.

Νικᾷ γὰρ ἀεὶ διαβολὴ τὰ κρείττονα.
Vincit enim ſemper calumnia præſtantiora.

Cleanthes.

Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστί πω,
Λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον
Μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον.

Nihil

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Nihil ferè tam eſt malignum, quàm calumnia,
Hæc enim vbi clam aliquem à ſe perſuaſum decepit,
Odium excitat aduerſus eum, qui nihil eſt commeritus.

Euripid. in Alexand.

Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν,
Εὐγλωσσίᾳ δ' ἐπολλάκιν ληφθεὶς ἀνὴρ,
Δίκαια λέξας, ἧσσον ἀγλώσσου φέρει.
Domine, vehemens eſt malum, inter homines calumnia;
Sæpe autem alius eloquentia ſuperatus,
Licet iuſta dixerit, poſthabetur non eloquenti.

Menander.

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστιν ἐπιπονώτερον,
Τὴν ἐν ἑτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν
ἀεὶ μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπανάγκες λαβεῖν·
Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἰσχύει μεῖζω τοῦ ποιεῖν,
Nihil eſt grauius quàm calumnia.
Nam quod alteri ineſt peccatum,
Illuminet, qui calumniam patitur, vtpote proprium crimen
Suſcipere neceſſarium eſt.
Suſpiciones maiorem pariunt calumniam, quam ipſa facta.

Ex eodem.

Οὐδεὶ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ᾖ
Ψευδὴς ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτήν τινες,
Δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.
Spernenda non eſt vel minima calumnia,
Nam plurimi artem illius augendæ tenent:
Quos propter illem qui cauet, rectè facit.
ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχὺ
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.
Qui præbet aurem credulam calumniis,
Vel ingenio is eſt præditus vir improbo,
Vel mentis haud plus quam puer quiuis habet.
ἥδιον οὐδέν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἐστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
Ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
Μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.
Iucundior res nulla nec concinnior,
Conuitiantem poſſe quam nobis pati.
Conuitia etenim ſi tibi quis fecerit
Id diſſimula: & ille ipſe tum qui fecerit
Tibi, facta ſentiet ſibi conuitia.

❡ Philosophicæ Sententiæ.

Mala res, Athenienſes, mala res eſt perpetuò calumniator, & vndique res inuidioſa & contentioſa. *Ex Orat. de Cor. Demoſth.*

Ea eſt calumniatoris natura, in crimen vocare omnia, probare verò nihil. *Ex appellat. contra Eubulidem.*

Periurium aliquem & perfidum appellare, neque rem ita ſe habere oſtendere, inane conuitium eſſe quis iure dixerit. *Olynth. 2.*

Neminem vnquam veſtrum fortaſſe vipera momordit, neque phalangium, & abſit vt mordeat vnquam, ſed tamen omnia eiuſmodi animalia vbi conſpexeritis, mox interficitis: itidem & cum delatorem & crudelem hominem videritis viperinam habere naturam, ne expectate donec veſtrum aliquem mordeat, ſed cum primum occurrerit, puniatur. *Ex orat. 1. contra Ariſtog.*

Nullus eorum profectò, qui in belli periculis fugiunt ſeipſum accuſat, ſed vel ducem, vel propinquos, vel omnes potius quàm ſeſe: victi ſunt tamen, culpâ nimirum eorum omnium qui fugerunt: manere enim decebat eum, qui alios accuſat: quod ſi iſtud feciſſent ſinguli, viciſſent. *Olynth. 3.*

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

Non decet calumnias neque alijs narrare, neque audiendo ſuſcipere. *Thucydides.*

Διαβολὴ καιρῷ μὲν ἰσχυρὰν ἐργάζεται τοῖς ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενεστέρα γίνεται.

Calumnia aliquantiſper quidem audientium opinionem confirmat, progreſſu verò temporis nihil ipſa imbecillius eſt. *Demoſth.*

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν, ἢ τῶν πολεμίων. καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἠδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὤτων ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

Multi hactenus plus mali per calumnias, quàm per hoſtes acceperunt. Et multis iam iniuria maior facta eſt, propter aurium infirmitatem, quàm inimicorum inſidias. *Rhegin. de amicit.*

ἀρξόμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφελοῦντος οἰκίαν, εἴη δ' ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. διαβολὴ γὰρ κακὸν καὶ ἐπιβουλότατον.

Faciemus autem initium ab eo, quod inprimis vtile eſt familiæ: id autem eſt increpatio calumniæ. Eſt enim calumnia malum, idq; inſidioſiſſimum. *Dion in Oeconomico.*

Πελοπίδας ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος αὐτῷ, ὡς βλασφημήσαντος αὐτὸν ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα (ἔφη) αὐτοῦ βλέπω τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα.

Pelopidas, cum fortis quidam miles per calumniam apud ipſum deferretur, vt qui ei conuitiatus eſſet: Equidem, dixit, facta eius reſpicio, verba autem non audiui. *Idem.*

Διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον. ἐν τῇ δύο μέν εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικέει οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικέει ἀναπειθόμενος, πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ; ὁ δὲ ἀπεὼν τοῦ λόγου τούτου τοῖς ἀδικέεται διαβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.

Calumnia res eſt grauiſſima, in qua duo ſunt, qui iniuriam faciunt, vnus qui afficitur. Calumniator enim iniuriam facit, non præſentem accuſans: & ſimiliter, qui accuſanti fidem habet, priuſquam verè rem cognoſcat. Qui autem abeſt, iniuriam patitur, tum ab illo calumniatore, tum ab eo, qui ipſum, aures calumniæ præbens, pro malo reputat. *Herod. lib. 7.*

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν, οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

Caue tibi à Calumnijs, & ſi falſæ ſunt, plerique enim veritatem ignorant, reſpiciunt autem opinionem. *Iſocrates ad Demonicum.*

Ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν διαβολή, καὶ φθόνος ἤδη πολλοὺς, καὶ ἄλλους ἀγαθοὺς ἄνδρας ᾕρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ αἱρήσει

Atqui vulgi calumnia & inuidia multos & alios viros bonos è medio ſuſtulit, & me quoque (opinor) tollet. *Socrates apud Platonem.*

Quoſdam comperi ſtudio calumniæ adeò ſuauiter titillare auriculas, vt ſi pennis confrices: proinde talibus adiuti ſocijs calumniatores cum irruerint, cuncta pro viribus euertunt: nec magna paratur victoria, vbi nemo repugnat, nemo vim tormentorum tormentis, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſi ſeſe ſponte in manus hoſtium dedit, interim inſidiarum ignarus, & quaſi noctu Nam haud aliter qui deferuntur, atque qui captis vrbibus dormientes trucidantur: & quod eſt in primis miſerabile, neſcit ſe reum haberi, neque cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius, confidenter ac ſplendide congreditur, familiariter compellat, facitque per omnia, ante vndique circumuentus inſidijs, miſer, tum ille ſi ingenuus eſt & liber confidenſque, frangit iram, effundit animi offenſionem recipit, agnoſcitque ſe fruſtra aduerſus amicum irritatum fuiſſe. *Lucanus.*

❡ Apophthegmata.

Hippias, grauiſſimam rem calumniam eſſe dicebat, eo quod nulla pœna lege ſancita ſit calumniatoribus, vt furibus, qui amicitiam (quæ optima eſt poſſeſſio) furentur. Quamobrem contumelia, licet malefica ſit, iuſtior tamen eſt quam calumnia: quæ latet, nocentior eſt. *Stob ſerm. 40. ex Plut.*

Democritus gladius quidem ſecat, calumnia autem ſecat amicos. *Anton. & Max. ſerm. de vituperatione.*

Idem dicebat calumnias eſſe vitandas: multi enim ſunt veritatem ignorantes, exiſtimationis & opinionis rationem habent. *Anton. ſerm. de obloquutoribus.*

Cleanthes, nihil ferè tam malignum eſſe dicebat quam calumniam. Hæc enim vbi clam aliquem à ſe perſuaſum decepit, odium excitat aduerſus eum qui nihil eſt commeritus. *Stob. ſerm.*

Socrates, calumniatorem nequaquam admittendum esse dicebat, non enim ex beneuolentia tecum, ſed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, ſimiliter & quæ tu dixeris exponet alijs. *Antonius in Meliſſa, part. 1. ſerm.* *ſerm. 10.*

Diogenes, audiens aliquando hominem moribus perditum calumnijs inceſſere Platonem, O he! deſine, inquit: neque enim male de illo dicendo fidem merebere neque te laudando.

Ariſtoteles, quum iudiciorum metu Athenis profugiſſet, roganti cuidam, qualis eſt ciuitas Athenienſium? reſpondit, pulcherrima: ſed in ea pyrus ſuper pyrum, & ficus ſuper ficum neſcit. Quo dicterio notauit Athenienſium ſycophantas & calumniatores, pernicioſiſſimos bonis viris. *Æl. lib. 3. de var.*

Thearidas, cum gladium cote acueret, rogatus à quopiam an eſſet acutus: Acutior, inquit, calumnia, grauiter innuens omnium rerum nocentiſſimam eſſe calumniam. *Eraſ. lib. apophthegmat.*

❡ Similitudines.

D. Chryſoſtomi Sicut Ioſeph dimiſit pallium in manu mulieris, & fugit cum meliore pallio caſtitatis: Ita & tu proijce pallium in manus calumniatoris, & fuge cum meliore velamento, ne forte dum vis vendicare veſtem corporis, precioſiſſimum animæ veſtimentum perdas. *In c. 5 Matth. Homil. 1.*

Quod ſi quis pernicioſis humoribus plenus, ægrotantis labores non effugiet: multo magis qui hanc omni cholera amariorem malignitatem in ſeipſo recondit atque conſeruat, vltimis & doloribus morbi laborabit: quod planum à verbis ſuis eſt. alijs dolorem inferant, quantò magis animam pentis interiment? Nam inſidiator & calumniator, liter ſeipſum prius interficit, quam qui accendit ignem concaleſcit, vt qui duros ſilices manu cædit: ipſe, des, vapulat, qui ad ſtimulos calcitrat, ſeipſum ferit:

… animo iniuriam perfert, ceu ſilex ignis & ſtimulus … vlciſcitur: præſertim cum nullas vires iniuriantes ha… …tum facilè diſſoluuntur. Non ergo iniuriam pati, … facere, & neſcire pati, malum eſt. *Homil. 43. in Matth.*

… pauperem vt diuitem appellaret, laudaretque, nihil ad … laudes, ſed potius in riſum verterentur. Ita ſi quis falſo calu… …tur, nihil id ad te. Quod ſi te conſcientia reprehendit, nulla … perturbere, ſed vitam emenda: hoc in veris reprehenſionibus … *Hom. 82. in Ioan.*

… monachi, Quemadmodum Æſopica illa gallina cum æ… …taret, ad felem interrogantem eam, tanquam ex beneuolentia, … valeret; Rectè, dixit, ſi tu diſcedas: Sic ad eiuſmodi ho… …, qui ſuper diſſenſione ſermonem vouet & interrogat, & ſe… … aliquid ſuffodit, dicendum eſt. Atqui nihil ego in fratre deſide…, … calumniantes audiam, nec ille. *In Meliſſa parte 1. ſer… …mo. 6.*

Plutarch. Primum homines inuaſerunt animalia noxia, poſt & … & boues, poſtremò, à nullo genere temperatum eſt: & Athenis … calumniator aliquis ſupplicio affectus eſt, & rectè: poſt … & alter: poſtremò nec à bonis eſt temperatum: Ita cum … in malos, cauendum, ne poſtea in bonos recidat. *In mo… …ralibus.*

… morbus, in corpore non admittente quod proprium eſt, mul… …arum & abſurdarum rerum gignit appetentiam: Ita ca… … ſuſpicioque aduerſus cognatos & domeſticos, malas & no… … neceſſitudines inducit. *In Moralibus.*

❡ Adagia.

Sycophanta. Συκοφάντης.

… prouerbiale in calumniatores & quamuis puſilla de … mouentes. Butzbacher/ Schwetzjäckel/ Lugenkrämer.

Theocrines Tragicus. Τραγικὸς Θεοκρίνης.

… primum Tragœdiarum actor fuit, deinde calumnia… ſycophanta. Vnde Demoſthenes in oratione pro Cteſiphonte … Tragicum Theocrinem vocat.

Falſum probrum.

… prouerbialis eſt apud Æſchinem in oratione περὶ πα… …. Τὸ γὰρ ψευδὲς ὄνειδος οὐ πορρωτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται. *Falſum probrum non peruenit vltra aures. Qui audit con… … ſibi conſcius eſt, grauiter animo vulneratur. At qui … aſpergitur, non perinde commouetur.*

… princeps, aut vicinus nunciauit.

… in oratione pro Roſcio: ſoletis cum aliquid huiuſcemo… … iudices, continuo dicere, neceſſe eſt aliquem municipem, … dixiſſe. Solent enim a vicinis & municipibus, vicino… … municipum ſcelera potiſſimum prodi.

… aliena captant bona.

… accipit pro calumnia quadruplatorum & paraſi… Album dixit, alludens ad codicillos & dicas, ſyngraphasq́ue, … intenditur, peragiturq́ue.

… remedium aduerſus ſycophantæ morſum. ἀλλ᾽ οὐκ ἔνεστι … δήγματος.

… eſt in calumniam, cuius morſus non ſolum pernicioſiſſi… … etiam ineuitabilis, quod clancularius plerunque.

… calumnia. ἀργεῖα φορά.

… calumnioſis & delatoribus dici ſolitum.

… pœnam. Βολίτου δίκην.

… pœnam dicunt, vbi quis de re friuola nihiliq́ue plectitur.

… pœnam debet. Κύδου δίκην ὀφείλει.

… prima correpta, conuitium ſignificat. Κυδάζειν, pro eo, quod … Proinde cum quis ob rem friuolam, velut verbum ali… … dictum, deferretur, vexareturq́ue, cum prouerbio dice… … pœnam debere.

… Χεὶρ ἀποπατῶν.

… interpres indicat, prouerbium iactatum in eos, qui … conſpurcarentq́ue ciuitatem.

… calumnioſior. Πατταικίωνος συκοφαντικώτερος.

… natum. Nam Pattæcion quiſpiam infamis calumnia … mos eſſet, bonis viris calumniam ſtruere, atque hoc tam … parare rem, tandem deprehenſus, conuictusq́ue, pœnas … capite.

… litium. κρατὴρ κακῶν.

… permoleſta, de homine litium autore.

… Herculi. εἰκῆ τῷ Ἡρακλεῖ.

… calumniam ſtrueris: De his dici conſueuit, qui ſic omnia … gerunt, vt nemo queat aut audeat calumniari. Conue… … vehementer laudatum probatumq́ue, aut in præpoten… … quam inſimulare tutum non ſit.

… mores. Σαμιακὸς τρόπος.

Quadrabit in eos, qui ſuos quoſdam habent mores, à cæterorum … diſſidentes.

Abydus, Abydenus.

Abydenorum mores in prouerbium abierunt. Nam Abydeni di… … ſycophantæ, ſeu molles & effœminati.

❡ Exempla Biblica.

Calumnia vitanda eſt, vt quæ à Deo damnetur, *Exod. 2.16. Leuit. 19. v. 16. Deut. 5. v. 20. Pſal. 15. v. 3. Luc. 14.*

Calumniatores damnantur, *2. Tim. 3. v. 3.* occaſio illis amputanda, *2. Corin. 11. v. 12. 1. Pet. 2. v. 12.* ſancta conuerſatione vincendi, 3. v. 16.

❡ Profana Exempla.

Proſelini dicuntur Arcades apud Lycophronis interpretem, hoc eſt contumelioſi, & in probra procliues: nam προσελεῖν conuitari eſt. Sunt tamen qui fatuos interpretentur, tanquam antiquos dicas, & luna quoque vetuſtiores. *Cælius l. 16. c. 7. Al.*

Moſchi natura ſua ad contumelias & calumnias mutuas etiam chariſſimorum propenſi: ſæpe etiam in domos alienas res quaſuis clam inferunt, quas tanquam furto ereptas repetunt. Qui ſemel apud principem delatus eſt, morte vel falſam luit calumniam. *Alex. Graginus in Moſcouia.*

Druſus tribunus plebis traditur caprinum bibiſſe, cum pallore & inuidia veneni ſibi dati inſimulare Q. Cepionem inimicum vellet. *Plin. l. 28. c. 9.*

Lege Papia delatoribus præmia certa conſtituta ſunt. Nam cum facinoroſi & perditi homines clandeſtina facinora admitterent, quæ ad alienam perniciem & commune tendebant exitium, vtileque videretur, plures delatores eſſe, qui offenſas ſpecularentur, in principem ne quid impunè perditiſſimi homines moliri poſſent, delatoribus certa præmia conſtituit, eaque cum dimidium illatæ mulctæ fuiſſent, Nero princeps delatorum licentiam volens comprimere, eadem præmia ad quartas reuocauit: quare quadruplatores dicti, quod quartam partem de proſcriptorum bonis, quos detulerunt, conſequerentur. Tyberius verò Cæſar cauſa præcipui quæſtus, tantum delatoribus tribuit, vt nemini fidem abrogaret, ſiue quid veri, ſiue vani referrent: Nam ebriorum ſermo excipiebatur, ſimplicitas iocantium, & quodcunque dictum capite & fortunis luebatur, adeo vt capitale eſſet, circa Auguſti ſimulachrum ſeruum cecidiſſe, veſtem mutaſſe, effigiemque impreſſam nummo vel annulo latrinæ aut lupanari intuliſſe, dictum factumque eius aliqua æſtimatione læſiſſe: ita vt primores ſenatus, & magna hominum vis, infimas delationes exercerent, cumque ſenatus de præmijs accuſatorum abrogandis aliquando agendum putaret. Tyberius dictitans, iura ſubuerti, ſi cuſtodes legum amouerentur, tantum licentiæ delatoribus dedit, vt plerique criminis poſtulati ante iudicium, ſupplicium præuenerint.

Vitellius Imperator, Mathematicos delatos inauditos capite puniuit. Domitianus, dum rapinis intendit animum, ita aures delatoribus patefecit, vt nihil cuiquam tutum eſſet, delatorque delatorem timeret, & cauſidici, cauſarum actionibus poſthabitis, ad delatores ſe conferrent. Quod de Conſtantino traditur, vt delatores omni tempore admitteret, eosque ingenti ſtudio foueret: non ſic Veſpaſianus & Titus, qui adeo illos inſectati fuerunt, & odio proſecuti, veluti publico exitio deſtinatos, vt flagellis cæſos per Amphitheatri arenam ſpectandos traducerent, vt pœnis coerciti à noxijs deferendis abſtinerent.

Pius verò Antoninus delatores, ſi non probarent, capitali pœna affecit: ſi probarent, oblato præmio dimiſit infames.

Idem factum memoratur de Opilio Macrino Imperatore, vt delatores minimè admitteret, ſed vndique conquiſitos pœnis & damno mulctaret: fuitque veteri ſanctione conſtitutum, vt neq; mulieri, neque damnato criminis, neque militi, aut veteranis, neque viris clariſſimis ob dignitatem criminoſam deferenti licitum eſſet.

Fertur Dionyſius Tyrannus, cum in ciues nullo placatiore animo eſſet, ſagogidas diſpoſitas habuiſſe, qui ſingulorum dicta factaque referrent. *Alexander Neapolitanus lib. 4. c. 22. Genialium dierum. Blondus lib. 4. Triumphantis Romæ.* Ex Plutarcho.

Qualiter accuſatores internoſcantur, docet Martianus Iureconſultus ad SC. Turpilanum, inquiens, Accuſatorum temeritas tribus modis detegitur, & tribus pœnis ſubijcitur: aut enim calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuerſentur.

Calumniari eſt falſa crimina intendere.

Præuaricari eſt vera crimina abſcondere.

Tergiuerſari in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere.

Blondus lib. 4. Triumphantis Romæ de accuſationibus.

Domitianus fiſcales calumnias magna calumniantium pœna repreſſit, ferebaturque vox eius: Princeps, qui delatores, non caſtigat, irritat.

Quondam apud Ptolemæum, cui Dionyſio cognomen fuit, quiſpiam Demetrium Platonicum accuſauerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, ſolusque omnium muliebribus non veſtiretur, de quo, niſi accerſitus ad regem manè palam vino libaſſet, & veſtitu muliebri amictus ad numeros Dithyrambicos, cymbalorumque modos ſalijſſet, plane actum erat, quod & regium exemplar non eſſet imitatus, & aſpernaretur Dionyſiorum mollitiem.

❡ Hieroglyphica.

Baſiliſci vis, quæ ſine morſu pernicioſa ſit, argumentum hierogly-

roglyphicè dedit Ægyptijs ſacerdotibus: vt ſi hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum ſignificare vellent, *Baſiliſcum* apponerent. Non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat *Baſiliſcus*. Clam ſiquidem illi principum auribus inſuſurrant: nullo palam morſu infixo, quo diluendi anſa præripiatur: atque ita pleriq; falſo delati, extrema quæque pertulère. *Pier.Val.lib.* 14.

Theologi per *amputatam aurem* accipiunt eum quoq; qui detractionibus & calumnijs in alios aggeſtis delectatur, & turpium impudicorumque ſermonum laſciuia capitur: proba verò conſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auerſatur. *Pier.Val. lib.*33.

Ad dextram conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur, manum porrigit procul accedenti Calumniæ, circumſtant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio: adit aliunde propera Calumnia eximie compta, vultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti conceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomam, dextra ſecum adoleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemque immortalium Deorum fidem, rapit: anteit vir pallidus in ſpeciem impurus, acie oculorum minimè hebeti: cæterum planè ijs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt: hinc facilè conijcias, Liuorem eſſe, quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus dominam hortari, inſtruere, comere: interpres aiebat, Inſidias ac Fallaciam eſſe: à tergo lugubri habitu pallere, laceraq; Pœnitentia ſubſequi, quæ capite in tergum deflexo cum lachrymis ac pudore procul venientem Veritatem excipit. Hac Apelles fabula ſuos luſit caſus. *Pictura calumniæ, authore Apelle, ex Luciano Sophiſta.*

¶ Scriptores.

De calumnia vide *Platonem in Apologia, & lib.6. de Rep. Bruſ.* 2.8. In calumniatorem Platonis, *Beſſarionis lib.*4. Contra mendaces & impios detractores, *Marſil.*1. 12. De non temerè credendo delationibus ſeu calumnijs, *Luciani lib.*1. Nemini detrahendum, *Marſil.*1.6. De calumnia, *Pechanus, l.*28. Flos Theologiæ, *Kampigollus, cap.* 40, Aduerſus mendacium & obtrectationem admonitio. *Deſ. Eraſmi Tom.9.operum.*

Vide Locum de Mendacio.

Canis.

Vide Venatio.

Canticum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

CANTICVM, Græcè ἆσμα, ατος, τὸ, ᾠδή. Hebr. *Schir.* Pſal.96.1. & 137.4. à verbo *Schar*, cecinit, cantauit. Hinc συρίζω, fiſtula cano, σύριγξ, fiſtula, & eſt exultatio mentis de æternis habita, prorumpens in vocem: & differt ab hymno, quia hymnus eſt laus Dei cum cantico. *Hoc ex B Thoma Pſal. prolo.col.* 1. *fin.*

Græci canticum, hymnum vocant: Item pſalmum: Sed propriè hymnus dicitur, qui voce naturali fit: Pſalmus, cum aliquo muſico inſtrumento. Vnde pſalmodia deducitur, canticum miſtum, vt cum aliquis ad citharam, ſiue aliud muſicum inſtrumentum canit. Hinc etiam Pſalterium, inſtrumentum muſicum. Pſalmus autem ἀπὸ τοῦ ψάλλω deriuatur, quod ſignificat canto.

Cantus, eſt inflexio vocis: nam ſonus directus eſt. Præcedit autem ſonus cantum. *Iſidorus lib.2.orig. c.*19.

Canticum eſt vox cantantis in lætitiam. Pſalmus autem dicitur, qui cantatur ad pſalterium, quo vſum eſſe Prophetam Dauid in magno myſterio prodit hiſtoria. Hæc autem duo in quibuſdam Pſalmorum titulis iuxta Muſicam artem alternatim ſibi opponuntur. Nam canticum pſalmi eſt, id quod cum organum modulatur, vox poſtea cantantis eloquitur. Pſalmus verò canticum, quod humana vox præloquitur: ars organi modulantis imitatur. *Idem Iſidor. lib.6. Orig. c.*19.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Ouid. 4. Triſt. 1.

Hoc eſt cur cantet vinctus quoque compede foſſor,
Indocili numero cum graue mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ
Aduerſo tardam qui vehit amne ratem:
Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulſa brachia verſat aqua.
Feſſus vt incubuit baculo: ſaxoq; reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oues.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturq; labor.
Fertur & abducta Lyrneſſide triſtis Achilles
Æmonia curas attenuiſſe lyra.
Cum traheret ſiluas Orpheus, & dura canendo
Saxa, bis amiſſa coniuge mæſtus erat.

1. de Arte amandi.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta:
Et quacunque potes dote placere, place.

Horat. lib. 1. Satyr. 3.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus inter amicos,
Vt nunquam inducant animum cantare rogati,
Iniuſsi nunquam deſiſtant.

¶ Similitvdo.

Chryſoſtomi. Sicut ſordes & limus aures corporis obſ[...] lent: Sic meretricij cantus, fabulæ huius ſeculi, aures me[...] obſtruere, atque immundas facere: quaſi enim ſtercus a[...] ſtris immittunt huiuſmodi colloquia, & quod barbarus [...] batur, dicens, Comedetis ſtercus veſtrum: Id nunc mul[...] bo ſed re in vobis faciunt, imò verò multò peius atque f[...] *mil.* 38. *in Matth.*

¶ Exempla Biblica.

Cantandum ſpiritu & intelligentia, 1. *Corinth.*14. v.15.[...] cantandæ. *Pſalm* 30. v.5. & 33 v.1.2.3. & 34.4. & 47.7. &[...] v.5.33.34. & 69.35. & 95. v 1.2. & 96. v.12. & 97.12. & 98[...] v.5.9. & 101. v 1.4. & 105. v.1.2. & 106.1. & 107.1. & 113.[...] 118. v.1.29. & 134.1. & 135. v.13.19. & 136. v.1.2. & 145. v.[...] v.1.7. & 148.1. & 149.1. & 150.1. *Eſai.* 12.4. & 42.10. *Ierem.*[...] 33.11. *Apoc.*19. v. 4.5.

Canticum nouum, *Apoc.*5.9. & 14.3. Canticum Moſ[...] v.1.2.3. alterum eiuſdem, *Deut.*32. v.1.2.3. Deboræ ac B[...] 1.2. Dauidis pro liberatione ab hoſtibus, 2. *Reg.*22.1.2.3.4.[...] 5.2. Mariæ virginis, *Luc.*1. v.46.47.48. Zachariæ, *Luc.*1 v.[...] gelorum, 2.13. *Eſa.*6 3 *Apoc.* 4.8. Simeonis, *Luc.*2. v.[...] Cantica ſpiritualia à pijs canenda, *Pſal.*119, v.54.171. *Epheſ.*[...] 3.16

Dauid dulcis cantor, 2. *Sam.*23.1. Cantores à Dauide[...] dines diſtributi, 1. *Paral.*6.31. & 15.19. & 25.1. 2. *Paral.*[...] *Nehem.*12 46.

Pſallendum Deo, & quomodo, *Epheſ.*5.19 *Col.*3.16. ſpiri[...] te, id eſt, gratiæ agendæ, *Iud.*5.3. 1. *Cor.*14.15. Pſallendum[...] *Iac* 5.13.

Pſaltes egregius Dauid, 2. *Sam.*23. v.1.

¶ Scriptores.

De canticorum origine vide *Ioan. Gerſon. Tom.* 3. *op*[...] Cantandi ſtudium apud vetuſtiores Romanos interrup[...] natum non fuiſſe. *Macrob. Satur. l.*3.13. Cani remigib[...] *Cælius lib.*9. *c.*10. Item quid ſit intus canere. *ibid.* De voc[...] tione. *Seneca lib* 2. *epiſt.*15. De concentibus. *Problemat.*[...] *ſect.* 51.

Templorum cantum Patres non magnifecerunt: ple[...] rarunt. Nam Athanaſij temporibus Flauianus & Theod[...] Antiochiam canendi ritum primi in oriente (*vt ex Caſſ[...] ſtoria Tripart. lib.*5. *c.*32. *accepimus*) induxerunt. Auguſtin[...] nit ſua ætate ſub Ambroſio in Eccleſia Mediolanenſi mo[...] nem receptam.

Captiuitas, Carcer.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG[...]

CAPTIVITAS, Græcè αἰχμαλωσία, ας, ἡ, & αἰχμάλωτ[...] uus eſt Hebr. *Schebi*, Iudic.5.12. Eſth.3.8. Ierem.15.2. T[...] à verbo *Schaba* captitauit, in captiuitatem abduxit. Car[...] locus in quo captiui & noxij ſeruantur, quaſi Coarcer, a[...] quod in eo detenti prohibeantur exire. Hebr. *Chéle*, cl[...] verbo *Chala*, clauſit, concluſit, cohibuit. Hinc κλείω, claud[...] do: κλεὶς, clauis. Carcer autem Græcè δεσμωτήριον, vincu[...] cus, & φυλακὴ, cuſtodia dicitur. Dicitur autem à capio, qu[...] cupo, & meum facio. Varro. *Quid hic venator cepit? C[...] uem quandam piratarum præda onuſtam capere.* Inde [...] verbum, quo quidam iuniores vſi ſunt.

¶ Poeticae Sententiae.

A. Prudentius.

Carcer Chriſticolis gradus corona eſt.